

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > יום כיפור - עיקר התשובה

יום כיפור - עיקר התשובה

יום של נשמה ללא גוף

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם" (ויקרא טז, ל). יום הכיפורים הוא זמן הטהרה ובו הקב"ה מטהר את ישראל, כדברי רבי עקיבא הנודעים בשלהי מסכת יומא: "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם", והמשל לכך - "מה המקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל".

נתבונן מעט במשל.

ידוע בספה"ק שיש ענין לטבול במים קרים. 'מים קרים' בגימטריא 'מת', לכן יש ענין לטבול במים קרים, כי אז האדם חשוב כמת.

מה התכלית שיהא חשוב כמת? הרי ח"ו אם יהיה כמת - "במתים חופשי", יהא פטור מכל המצוות. ברור שאדם הנכנס ליום כיפור אינו חפץ למות ח"ו, הוא רוצה שיהיו לו חיים. מהו, אפוא, הענין להיות כמת?

ודאי שיש בענין כמה וכמה אופנים, ונעמוד על נקודה אחת בעז"ה.

מהו מוות? האם כאשר האדם מת הוא יותר לא קיים? ודאי שלא. אנחנו מורכבים מנשמה וגוף. כאשר האדם מת, הנשמה נפרדת מן הגוף, הגוף מגיע לקבר ישראל והנשמה עולה למעלה. אם כן, מוות עניינו - היפרדות הנשמה מן הגוף.

כשנתבונן נראה, שבעצם זהו כל המהלך של היום הקדוש - יום כיפור. נצטוינו להתענות, "ועניתם את נפשותיכם", חמשה עיניים שעל ידם מדמה האדם את עצמו למלאך, לנשמה בלי גוף.

שכן, העיניו הוא עינוי לגוף, לא עינוי לנשמה. אדרבה, כמו שמבואר בדברי האריז"ל, ביום זה הנשמה מקבלת חיות רוחנית ממקור עליון יותר. בכל יום ויום אדם צריך אכילה ושתייה גשמיים, משא"כ ביום הכיפורים האכילה והשתייה הן ממקור עליון, רוחני.

הרי לנו, שה"ועניתם את נפשותיכם" אין הכוונה עינוי לנשמה. להיפך, הנשמה מקבלת תוספת מזון. העינוי הוא עינוי לגוף.

ביום הכיפורים מדמים אנו את עצמנו למלאכי ה' שאינם בעלי גוף קרוץ מחומר. כך גם אנו בעומק נעשים כביכול בני אדם בעלי נשמה בלבד, ללא גוף. אנחנו פועלים רק לצורך קיום הנשמה, בלי פעולה לצורך קיום הגוף.

ובאמת מובא על האריז"ל שנהג להישאר ער כל הלילה בליל יום כיפור. ודאי שפשוטו של דבר בכדי שלא ייטמא, כמו שמצינו חשש כזה אצל כהן גדול, אבל בעומק זוהי הפקעה מגדר בן אדם. בן אדם אוכל, שותה, ישן. ואמנם לא נצטוינו שלא לישון, אבל השלמת הפקעת שם האדם היא ע"י הימנעות גם משינה. כאשר אדם אינו ישן הוא דומה ממש למלאך, לנשמה בלי גוף.

כל מהות היום היא, אפוא, התדמות לנשמה בלי גוף. מעמידים כביכול את הגוף בנפרד ואת הנשמה בנפרד, חיים כמו נשמה לבד.

בכל יום-טוב יש דין אכילה. על אף שיו"כ בודאי יש לו דין של יו"ט, אבל אין בו אכילה, כי זהו יו"ט של הנשמה, לא יו"ט של הגוף. זהו היום היחיד בשנה שבעצם חיים אנו בנשמה בלי גוף. שאר כל הימים יש לנו מצוות גם בגוף עצמו.

זהו גם היום היחיד בשנה שבו מתנהגים אנו כמו מתים. נוהגים הרי ללבוש בגדי לבן, ומובא שיש לכך שני טעמים: הטעם הפנימי יותר הוא להידמות למלאכי מעלה, והטעם החיצוני - להזכיר את יום המוות, כדרך מת הלבוש בתכריכים.

בעומק אלו לא שני טעמים, אלא אותו טעם: מת נשאר רק עם נשמה בלי גוף, כמלאכי השרת.

נדגיש: אל לנו להביט על ענין זה של המוות במובן של פחד. על אף שבודאי יש גם כזו סוג עבודה, אבל נקודת היום אינה הפחד. להיפך, ראש השנה, יום הדין, הוא יותר זמן של פחד. יום כיפור הוא יום שהאדם מעמיד את עצמו כנשמה בלי גוף, כעין מלאכי מעלה.

הטהרה - ביו"כ דוקא!

ההגדרה ברורה מאוד, ועתה נתבונן מהי עבודתנו המעשית בענין.

כמו שהזכרנו, ראוי לאדם שיטבול במים קרים, שהם בגימטריא מת. בפשוטו מבינים, שכשם שכלי חרס שבירתן זוהי טהרתן - כך כאשר האדם נכנס למים קרים הוא בבחינת מת ואז הוא נטהר.

אבל בעומק, המיתה שהאדם צריך לקבל בטבילה, היא שיגיע למצב של נשמה בלי גוף. "מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל", הקב"ה מטהר את ישראל ביום הכיפורים כאשר הם נמצאים במצב של נשמה בלי גוף.

הטהרה אינה בראש השנה, לא בסוכות, לא בפסח ולא בשאר ימים טובים. הטהרה היא רק ביום כיפור, בשעה שאדם נמצא במצב של נשמה בלי גוף.

מיו"כ נלמד איך להיטהר כל השנה

בגמרא (יומא פו ע"א) הובאו ארבעת חילוקי הכפרה הנודעים: "עבר על עשה ושב - אינו זז משם עד שמוחלין לו. עבר על לא תעשה ועשה תשובה - תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר. עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה - תשובה ויום הכפורים תולין, ויסורין ממרקין וכו'".

שואל הרבי מקומרנא, אדם חטא ביו"א תשרי, כעת עליו לשאת על עצמו את עוון הלאו כל השנה כולה עד י' בתשרי שנה הבאה? הרי זה משא כבד!

ותירץ, שודאי סגולת יום הכיפורים שהוא מכפר, אבל באפשרותו של האדם בכל יום לעשות לעצמו מעין יום כיפור'.

הכיצד?

אם נלמד ונבין את מהות היום, נוכל גם במשך השנה להשתמש עם אותה נקודה.

כי הנה יש המביטים על יום כיפור כעל תאריך בלוח. ברגע שיצאו ג' כוכבים נגמר יו"כ, זהו, כעת כבר הראש עסוק בהכנת הסוכה [ואולי כבר קודם לכן...]. מה יצא לאדם מהיום הקדוש? בודאי - האוירה, המנגינות והרגשת הרוממות, אי אפשר לזלזל בכל אלו - אך לא לשם כך נתן לנו הקב"ה את היום. יום כיפור נועד בכדי שנדע איך כל השנה להשתמש עם אותו כח.

משל למה הדבר דומה, לימדו בן אדם איך לנהוג במכונית. לשם מה לימדוהו? האם בכדי שבשעת הלמידה ידע איך לנהוג ולא יתקע? לא לשם כך הוא בא ללמוד. הוא בא ללמוד כדי שגם כאשר הוא לא יהיה עם מורה הנהיגה - ידע לנהוג. בשעה שהוא נמצא עם מורה הנהיגה, אם הצורך הוא רק שהמכונית תיסע, אפשר שהמורה ינהג... כל מטרתו בהגיעו ללמוד נהיגה היא כדי שיוכל לנהוג גם כאשר המורה אינו לידו.

מהי ההסתכלות שלנו על יום כיפור, מה באים אנו להוציא ממנו?

ההסתכלות הפשוטה: לזכות לכפרת עוונות. "כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו". זו ההסתכלות הברורה, הפשוטה. אי אפשר לומר שהיא איננה אמיתית, אך לא זו הנקודה הפנימית.

יום כיפור הוא זמן הלימוד. באים אנו ללמוד איך נוכל במשך כל השנה לחיות בלי חטאים.

יבוא האדם ויטען: ביום כיפור ספונים וטמונים בבית הכנסת או בבית המדרש, כמעט ואין אפשרות לעבור עבירות, אבל למחרת ואפילו עוד באותו לילה יוצאים החוצה. איך אפשר כל השנה לחיות בלי עבירות?

אמנם, הגדרת יום כיפור אינה - יום שאין בו מעשה עבירה. יתכן אמנם שמצד התפיסה החיצונית כשאדם נמצא בבית כנסת הוא לא חוטא, אבל לא זו סגולת היום. סגולת היום היא לכפר על החטאים, לטהר את האדם מעוונותיו.

אם כן, הלימוד מיום כיפור הוא לא איך לא לחטוא, אלא איך להיות נקי אפילו אם נפלנו.

בודאי שמראש על האדם להישמר מכל משמר, להתרחק מן האיסור, אבל עלינו לדאוג מראש שאם תהיה נפילה - נדע איך להתרומם ממנה.

משל למה הדבר דומה, אדם אינו עושה ביטוח על הרכב אם תהיה תקלה. הוא פשוט מחליט מראש שלא תהיה!... ובכן, אם הדבר נובע מאמונה בדרגה גבוהה - יפה מאוד, אבל אם לא - הכל טוב ויפה עד שהרכב נתקע. או אז - ישלם כפל כפליים על תיקון הרכב.

בודאי שמראש צריך האדם צריך להשתדל שהשנה הבאה תהיה בלי חטאים בעז"ה, אבל אם ח"ו יפול, איך יתקן עצמו? אל לו להמתין ליו"כ הבא. ישנה דרך הנלמדת מיו"כ איך להיטהר מהחטאים במשך כל השנה.

לכן, ההכנה ליו"כ בעומק אינה הכנה ליום זה בלבד, אלא זו הכנה של לימוד להבין איך אם נפלנו ח"ו יכולים אנו להיטהר.

אלא שעלינו להבין: אם גם במשך כל השנה היינו בבחינת נשמה בלי גוף - תינח, אבל הרי כל השנה אנחנו נשמה עם גוף, ואיך אפשר ללמוד מהיום הקדוש, יום הכיפורים - לשאר ימות השנה?

כדי לענות על שאלה זו עלינו להתבונן ולהבין את הנקודה הפנימית של היום הקדוש.

התנתקות מוחלטת מהטומאה

נאמר בפסוק: "וזרקתי עליכם מים טהורים" (יחזקאל לו, כה), הקב"ה מזה עלינו מים ועל ידם הננו נטהרים.

בחיצוניות ישנה כאן הזאה, כעין דין הזאת מי אפר פרה אדומה על טמא-מת, אבל מהו העומק הפנימי של הטהרה?

הרי בכדי שיימחלו עוונותיו של אדם, ישנם שלושה תנאים ברורים וידועים: חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, ולכאורה פשוט מדוע צריך את שלושתם: חרטה - אם אדם לא מתחרט מדוע שימחלו לו. הוידוי - פחות מובן. קבלה לעתיד - שלא יחזור לסורו.

אבל מונחת בזה נקודה הרבה יותר עמוקה.

נלמד מהגאולה הראשונה של בני ישראל, גאולת מצרים, ומשם נבין מהי הצורה להתנתק מכל טומאה.

הרי העוונות הם הטומאה. הטומאה הראשונה שבני ישראל היו בקרבה היא טומאת מצרים. כשהגיע זמנם להיגאל הם התנתקו מן הטומאה ואז היו ראויים לעמוד במעמד הר סיני לקבל את התורה. שם היה הנקיין הראשון של כנסת ישראל ממ"ט שערי טומאה.

והנה לפני קריעת ים סוף מבטיח הקב"ה לישראל: "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם" (שמות יד, יג). זוהי הבטחה מפורשת. מה העומק הטמון בה?

בפשטות - שיהיו רגועים, שלא יפחדו. הרי תמיד קיים עדיין הפחד שהנה מצרים רודף אחריהם, והקב"ה מבטיחם: אל תיראו, יותר לא תראו אותם עד עולם.

בודאי שזה נכון, אבל הנקודה הפנימית הטמונה כאן היא: היציאה מהטומאה היא ההתנתקות המוחלטת בנפש האדם מהטומאה. שוב הוא איננו מחובר לשם. בידיעתם שלא יוסיפו לראות את מצרים עוד עד עולם - בזה התנתקו מהם בשלימות.

יודיו ללא חרטה - נפילה!

הרב דסלר זצ"ל כתב, שביו"כ אדם יכול להתוודות, והוא רק נופל במקום לעלות.

איך? הרי הוא מקיים מצות עשה דאורייתא של יודיו דברים?

תשובה לדבר: בעת שהוא מתוודה הוא מעביר במחשבתו את כל העבירות שעשה, והוא נהנה מהזכרונות... הוא לא מתנתק מהעבירות אלא חווה אותן שוב. אדם כזה רח"ל תקנתו היא קללתו!

אם אין חרטה אמיתית לפני הוידוי, הוידוי הוא נפילה, לא עליה, כי האדם נזכר בעוונות. לדוגמא: הוא ראה רח"ל מראה לא טוב, כעת הוא משחזר אותו לעצמו כדי לעשות עליו תשובה, ואז הוא נופל בשנית.

אם ישנה חרטה לפני כן, והיא אמיתית בנפש - הרי שעצם הזכרון מעורר בו כאב וצער על ההפסד הנורא, לא הנאה. אדם שהפסיד מאה אלף דולר לא ינסה לשחזר לעצמו שוב ושוב את הכאב!... אדם מנסה לשחזר את הזמנים הטובים שהיו לו, אבל את זמני הכאב - כל אדם בריא משתדל לשכוח.

אדם עבר עבירה והיה לו תענוג בה. אם הוא מתחרט באמת, הרי שאותו תענוג בעצם הפך אצלו ליגון. משל למה הדבר דומה, אדם גנב מאה דולר, נתפס, וכעונש על הגניבה ישב שנתיים בבית סוהר. הוא הרויח מאה דולר, אבל כל פעם שהוא נזכר במאה דולר הללו - צמרמורת עוברת בו. מדוע? כי הוא לא נזכר ברווח של המאה דולר, הוא נזכר בשנתיים הקשות שעברו עליו בכלא.

לכן, אם הוידוי נעשה לפני החרטה - אין בו תועלת, שכן, בעצם מה נשאר מהעבירה? התענוג שבה, ואם כך - כאשר הוא מתוודה, מה עובר במוחו ובלבו? זכרונות טובים רח"ל מהעבירה. ודאי שיש לו איזשהו צער, אבל התענוג והצער מעורבים יחד בנפש. הוא מחד מתוודה ומאידך מתענג תוך כדי וידוי.

לכן, בכדי שהאדם יוכל להתוודות באמת, הוא מוכרח קודם לבנות עמוק בנפשו את החרטה.

מהי החרטה?

כאשר האדם יתבונן שכנגד עולם חולף הוא הפסיד עולם נצחי, והוא מעמיק זאת בנפש - הוא מגיע להכרה שהעבירה היא באמת הפסד ואז כואב לו להיזכר בעבירה. כעת הגיע למדרגה שבאפשרותו להתוודות. אחרת, זוהי בחינת "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני" (ישעיהו כט, יג). האדם מתוודה והוא עדיין קשור לאותה עבירה.

עומק החרטה - השבת התענוג שבעבירה

נמצינו למדים, אם כן, שעומק החרטה הוא לבטל את התענוג שהיה לו מהעבירה.

אדם עבר עבירה. על מה הוא ישוב בתשובה? בפשטות - על המעשה שעשה. ודאי שזו אמת, אבל זהו החלק התחתון של התשובה. מהו החלק הפנימי של התשובה?

בעולם הזה אי אפשר לקחת דברים בחינם. אדם שגָזַל צריך להחזיר את הגזילה. אם אדם קיבל תענוג - הוא מוכרח להחזירו!

איך אפשר להחזיר את התענוג? עליו להגיע לרמת צער באותה מדרגה של התענוג, זה לעומת זה, ואז התענוג נעקר מנפשו. אם לא - הוא כביכול גזל תענוג מהבורא עולם. כמו שמצינו בגמ' (ברכות לה ע"ב), ש"כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזל לקדוש ברוך הוא", ק"ו אם עבר עבירה, הרי שכביכול גזל את התענוג שבדבר ועליו לתקן את מעשהו.

ראשית - "והשיב את הגזילה אשר גזל". הרי בענייני ממון בין אדם לחבירו, ברור שלא יעזרו לא חרטה, לא וידוי ולא קבלה

לעיתיד, אם לא קיים את דין והשיב את הגזילה, וכך הוא גם בנקודה הפנימית של העבירות. אם אדם לקח תענוג מסוים - כגודל התענוג כך גודל הצער שעליו להצטער בחרטה.

זהו סוד הגיהנם. גיהנם הוא מקום של סבל וצער. למה? הרי הקב"ה אוהב אותנו, ולמה לצער אנשים? שיעשו חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, והקב"ה פושט יד לשבים, לשם מה צריך גיהנם?

תשובה לדבר: אדם קיבל תענוג כאן בעולם הזה והוא לא הצטער עליו. הוא נשאר עם התענוג וכעת עליו להחזיר את התענוג בחזרה, עליו להצטער לפי רמת התענוג.

שני אנשים עברו עבירה, אחד התענג יותר ואחד פחות - בגיהנם מקומם לא יהיה יחד. מי שהתענג יותר - יהיה לו גיהנם לפי גודל התענוג, ומי שהתענג פחות - הגיהנם שלו יהיה קטן יותר.

אבל אנו הרי לא רוצים להמתין לגיהנם, אנו רוצים כפרה ביום כיפור. איך מגיעים לכפרה? הרי אי אפשר לקצר את הדרך, אדם מוכרח להחזיר את התענוג שבו בחזרה לבורא עולם! הדרך היא ע"י ייסורים הממרקים את גוף האדם. העבירה היתה התענוג, והייסורים הם היפך לקיחת התענוג.

ביום כיפור ישנה מצות עשה דאורייתא לענות את הנפש - "תענו את נפשותיכם". מדוע? וכי הקב"ה רוצה שנסבול? לא. אלא שקיבלנו תענוג מן החטא, וביום אחד בשנה גזר עלינו הקב"ה דין של עינוי, כדי להקיז מתוכנו את כל התענוג האסור שקיבלנו במשך כל השנה, וכך ניטהר.

יום של ניתוק מתענוגות הגוף

עתה נבין מהי בחינת המיתה של יום כיפור, עליה דיברנו בתחילה.

אם נבוא לאדם רגע לפני שהוא מת ונציע לו אולי הוא רוצה גלידה או הנאה אחרת כלשהי - האדם הממוצע, גם אם מעודו אהב גלידות, אבל כעת שיועד שהוא שוכב על ערש דוי - עד כאן, הוא כבר מרגיש את ההבל.

זהו מת - אדם שכבר התנתק מכל תענוגות העולם, הוא מבין שאין בהם ממש, הבל הבלים.

הגר"א ז"ל היה אומר, שהצער הגדול שיש לאדם בשעת מיתתו, כשהוא יוצא מן הקבר ומלווים אותו לבית דין של מעלה - הוא שרואה מה יכל להשיג כאן ומה הפסיד. הוא רואה שאת כח התענוג הוא קיבל ממקומות אחרים, ואת התענוג האמיתי הפסיד.

מת הוא, אם כן, אדם שאין לו חיות, אין לו תענוג, כמו שאמרו חז"ל: "אין בשר המת מרגיש" (שבת יג ע"ב).

ממילא, כאשר רוצה אדם להכין את עצמו כראוי ליום כיפור להיות בבחינת מת, עליו להחזיר את כל התענוגות שקיבל כל השנה, בעיקר התענוגות של איסור. אם הוא יותר בעל מדרגה - יקיים בעצמו את דברי חז"ל: "קדש עצמך במותר לך". אבל ראשית עליו להתחיל בנקודה הראשונה - להחזיר את ההנאה שקיבל מהעבירות. אם דיבר לשון הרע ונהנה, אם אכל מאכל שידע שהכשרו אינו מהודר - יחזיר את אותו תענוג.

אם אדם הוא בר דעת, הוא בונה מהלך של חיים לאורך כל השנה של החזרת תענוגות.

"אשרי הגבר אשר תייסרנו - והמתורתק תלמדנו" (תהלים צד, יב). מה הכוונה "ומתורתק תלמדנו"? הוא יושב והוגה בתורה ומצטער. קשה לו, הוא עיין וכו', אבל הוא מכיר שהביטול של התענוג מזכך ממנו את התענוגות שקיבל ממקומות אסורים, הוא מחזיר את התענוג בחזרה לקב"ה.

יום כיפור הוא יום שבו האדם לא מקבל שום תענוג מן הגוף. כל התענוג שיש ביו"כ - למי שיש - הוא רק תענוג מהנשמה הקדושה. אין תענוגות של גוף ביו"כ. הדבר היחיד שנוהגים זה להריח בשמים וכדומה, וכידוע הריח הוא חוש של הנשמה, לא של הגוף. אין תענוגות של גוף ביו"כ.

המהות של היום היא להתנתק ראשית כל מתענוגות הגוף. אלא שעדיין נשאר לתקן את כל מה שעברנו במשך כל השנה, ועל זה באה מצות התורה של תשובה - חרטה, וידוי וקבלה לעתיד. החרטה היא העקירה בנפש שהאדם מצטער על התענוג

שקיבל. כשהוא מצטער על התענוג שקיבל הוא עוקר את התענוג מקרבו.

גודל החרטה - כגודל התענוג

עתה נבין כיצד יתכן שעוברים על אנשים הרבה ימי כיפור, הם מביעים חרטה, מתוודים ומוציאים בפייהם קבלות לעתיד - ואעפ"כ חשים שתשובתם אינה עומדת במבחן המציאות.

מדוע באמת זה כך?

לאדם נראה שחרטה עניינה נקיפות מצפון על העבירות. בודאי שגם זה סוג של חרטה, אבל עליו להגיע למצב שגודל החרטה שלו יהיה כגודל התענוג שחש בעת עשיית העבירות.

ידוע מה שאמר רבי נחמן מברסלב: לחסידים שלי הצלחתי כבר לכל הפחות להוציא את התענוג שבעבירות. אפילו אם יעברו עבירות - אבל תענוג לא יהיה להם.

אבל באמת בעומק, כמו שחז"ל אומרים, משחרב הבית ניטל הטעם מהעבירות. לאט לאט גם בעבירות אין לבני אדם טעם. ולמה? כי הקב"ה מרחם עלינו שנוכל לחזור בתשובה בקלות. אם היה לנו הרבה טעם בעבירות רח"ל, אף פעם לא היינו גומרים את התיקונים עליהם. לכן הקב"ה, ברוב רחמיו, מראש לא נותן לו הרבה תענוג בכדי שנוכל להתנקות בקלות.

אם כן, הנקודה הפנימית של תשובה היא ראשית כל להבין שהבעיה בעבירה אינה רק עצם המעשה, אלא כלשון חז"ל "קשורה בו ככלב" (סוטה ג ע"ב). מדוע היא קשורה בו? כי הוא התחבר אליה בתענוג נפשו, ועליו לעוקרה מכח החרטה. לאחר מכן הוידוי יהיה אמיתי, כי גם כאשר יזכור האדם את העבירות הוא לא יתענג בהן רח"ל אלא יצטער באמת.

או אז, גם הקבלה לעתיד תהיה קבלה אמיתית, אבל בלאו הכי דומה הוא לאדם שיקבל על עצמו להתנתק מרגלו. איך יתנתק? האם באמת הוא מתכוון ללכת לרופא לחתוך אותה? רח"ל אסור לעשות זאת.

באדם יש כח של רע, הוא מחובר אליו, הוא חלק ממנו, והוא מקבל קבלה לעתיד שיותר לא יעשה זאת. אך הוא קשור בו ככלב ואיך יתנתק ממנו?! אי אפשר לעשות קבלה לעתיד אם אדם לא ניתק את תענוג העבירה מקרבו. רק כאשר ניתק עצמו ממנה - קל יהיה לו יותר לשמור על הקבלה לעתיד שקיבל עליו.

משל למה הדבר דומה, אדם הנמצא במקום של נסיון, מה עצה? אל תהיה שם! כמו שמצינו ביוסף הצדיק שנאמר עליו: "וינס".

אם לאדם יש רח"ל חיבור בנפש לרע, היינו לתענוג שקיבל מהעבירות - או שיברח מן הרע או שיברח את הרע מקרבו.

עומק ההבדל בין צדיק לרשע טמון בנקודה זו. יכול להיות שהצדיק עבר הרבה עבירות, אבל הוא עשה תשובה וכעת הוא צדיק כי הוא התנתק נפשית מן התענוג שהיה לו ובאמת אינו רוצה שוב להתחבר לשם. משא"כ הרשע - יש לו זכרונות טובים מהעבר...

זריקת המים הטהורים - הוצאת התענוג

זוהי מהות טהרת היום של "זרקתי עליכם מים טהורים", והדברים יובהרו יותר על ידי התבוננות במשל גשמי:

אדם עובד בתיקון מכונות כביסה. הוא הסתובב יום שלם, שכב על הריצפה, הזיע כולו. בסוף היום הוא חוזר הביתה, לוקח סבון ומשפשף את עצמו. כל הלכלוך והזיעה יורדים.

זריקת המים בעצם נועדה להוציא מהאדם את הרוע, את הטומאה.

ולכאורה, הרי אדם כבר עבר את העבירה, עשה את המעשה האסור רח"ל, והמעשה כבר חלף עבר מן העולם, מה כבר אפשר להוציא ממנו?

אפשר להוציא ממנו את התענוג שהיה לו במעשה! כמו שבמשל הגשמי ע"י הרחיצה אדם מוציא מעצמו את הלכלוך, הזעה, הטיט והרפש שנדבקו בו במשך היום - כך בנפש, זריקת המים הטהורים עניינה הוצאת התענוג ממנו.

הרי לימדונו חז"ל (ילקו"ש משלי רמז תתקסא): "אדם שיש בו עבירות ומתוודה ואינו חוזר למה הוא דומה, לאדם שטובל ושרץ בידו, שאפילו טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה בידו טבילה". אדם יכול להיכנס בערב יו"כ למקוה ולטבול ש"י טבילות, ואפילו אחת מהן לא עלתה לו. למה? כי את התענוג הוא לא הוציא מקרבו!

לכן הורונו חז"ל להיכנס למים קרים. אבל לא די בכך. צריך שהתפיסה בנפש תהיה של מת. מת הוא אדם שהתייאש מתענוגות העולם כי הוא יודע שיותר לא יחזור אליהן.

אם האדם התייאש מכל התענוגות שידע מהן, הוא יותר לא מעוניין בהן וידוע לו בוודאות ששוב לא יתענג מהן - זוהי עבודת מת דקדושה, בבחינת "ממית עצמו באוהלה של תורה".

אדם יכול לשבת בבית המדרש כל היום ובאמת הוא חי בחוץ, כי כל רצונו להתענג מדברים שבחוץ. "ממית עצמו באוהלה של תורה" הכוונה שהוא ממית את רצונות התענוג שלו מדברים חיצוניים. זו התורה שמטהרת אותו, זהו המקוה שמטהר את האדם כאשר הוא מבטל מעצמו את תענוגות העולם הזה.

עקירת התשוקה הפנימית לרע

כשמבינים את הדברים הללו, נבין הרבה יותר טוב איך יכול אדם לקבוע לעצמו יום כיפור כל השנה. הרי בלוח שנה יו"כ מופיע פעם אחת בשנה בלבד, ואיך יעשה האדם יום כיפור כל השנה כולה?

אדם רח"ל נכשל. מה עליו לעשות? ראשית עליו להבין שהוא מחובר בנפשו לתענוג של מעשה העבירה, ועבודתו לעקור מקרבו את התשוקה לרע.

"על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי" (שה"ש ג, א). לפעמים בן אדם ביום לא יודע מה באמת הוא רוצה, אבל בלילה מתחיל להתגלות אצלו בדיוק מה הוא אוהב...

ידוע המעשה עם החפץ חיים שחלם פעם שזכה פיס ונעשה עשיר. למחרת עשה תענית חלום. שאלוהו מה קרה, אז חלמת, הרי לא כתוב בגמרא שצריך להתענות על חלום מעין זה? והחפץ חיים הסביר: ממה נפשך, אם החלום נכון - גדול נסיון העושר, ואם לא - איך הגעתי לחלום על דבר כזה? זו בעיה! הוא לא חלם שיגמור את החודש ולא יהיו לו דקדוקי עניות, הוא חלם שיהיה עשיר, כלומר שבנפשו הוא עדיין לא היה מנותק לגמרי מהרצונות הללו.

אדם יכול לחיות בשניים וחצי חדרים, אבל בעצם הוא חי בארמון מלכים. זה הרצון שלו. יכול להיות שהוא יושב בבית מדרש, אבל במוחו הוא בשוויץ, ברצונותיו הוא מרחף בכל רחבי העולם. יכול אדם לשבת בשולחן שבת ולהטיף מוסר לבני ביתו, אבל בלבו הוא חושב רק שאשתו תביא כבר את המנה הבאה...

כלומר, אדם מרגיש דבר אחד ומדבר וחושב דבר שני. הוא חי חיים שבחיצוניות נראים כליל תפארת, אבל אם נבוא לבדוק את לבו מה הוא רוצה - נגלה שהוא בבחינת טובל ושרץ בידו שטבילה לא עלתה לו. אם כן הוא לא יכול לטהר את עצמו ביום כיפור.

התענוג הגשמי - על חשבון התענוג הרוחני

הדברים מאוד ברורים. אנחנו חיים בעולם שהנקודה הפנימית של החיים היא חיות, תענוג. בראש השנה בקשנו על החיים האמיתיים, שנזכה לחיים של תענוג בעבודת ה', בתורה, בתפילה, במצוות ובאמונה, וביום כיפור באים אנו להיטהר מהחיים השקריים.

מה הם החיים השקריים?

אין הכוונה רק למעשים. בודאי שהגלד החיצוני הם המעשים וזה הדבר הראשון שאדם צריך לתקן, אבל אפילו אדם שזכה

לשבת בבית המדרש וללמוד, והוא גם משתדל לקיים - עדיין יכול להיות ש"לבם רחק ממני" רח"ל.

מה הכוונה "לבם רחוק ממני"?

אם היו באים ושואלים אדם את השאלה ששאל הקב"ה את שלמה המלך: מה אתה רוצה, חכמה או עושר? הוא אפילו לא היה צריך יותר מכדי דיבור בכדי לענות: אם יהיה לי הרבה כסף אני כבר אזכה ללמוד... אעשה הסכם יששכר וזבולון, אשיג את הכל...

אבל לאמיתו של דבר הכל שקר!

ידוע שהגביר [לשעבר] רייכמן, בא פעם למרן הגרא"מ שך זצ"ל ושאל אותו למי יהיה עולם הבא יותר גדול - לרב שך או לו. טענתו היתה: כבודו מחזיק את הדור בהנהגה ואני בכסף. כל הישיבות, לפחות רובן, כידוע עמדו בשעתו עליו. אם כן, שאל הגביר, למי יהיה עולם הבא יותר גדול?

חי"ך מרן זצ"ל ואמר: בעולם הבא אינני יודע מה יהיה, לא הייתי שם, אבל כאן - לי יש עולם הזה ולך אין. למה? כי "מרבבה נכסים מרבבה דאגה", אבל אדם שזכה לשבת וללמוד באמת - הוא זה שמתענג!

החיים הם תענוג אמיתי שהקב"ה נותן לנו, אבל כמשל לכוס שאם היא מלאה כבר בסודה אי אפשר להכניס לשם מים, כלי ריקן מחזיק, כלי מלא לא מחזיק - כך להבדיל, אם התענוגות הנמצאות בלב הם תענוגות שליליים, ח"ו תענוגות מעבירות, אי אפשר להיכנס שם תענוג אמיתי של רוחניות, של תורה.

אדם זוכה לתורה אם הוא מקיא את החלב שינק משדי אמו, כמו שאומרים חז"ל (ילקו"ש משלי רמז תתקסד). הוא מקיא את התענוג הגשמי שהיה לו ובמקומו מכניס תענוג רוחני, וזוהי עבודת יום כיפור - להקיא את כל התענוגות, הן רח"ל של העבירות והן של דברי ההיתר שהם החומריות של העולם הזה.

לדעת עם מה רוצים לצאת מיו"כ

אם האדם רוצה לדעת במוצאי יו"כ האם באמת נטהר או לא, יבדוק בעצמו: אם הוא מרגיש פחות משיכה לתענוגות העולם - ידע שהוא נטהר, ואם לאו - הריהו כאדם שנפל למקוה בלי כוונה.

הדברים ברורים וחדים מאוד. לפני יו"כ עלינו להבין להיכן אנחנו נכנסים ואיך עלינו לצאת.

כמו אדם הנכנס לסופרמרקט לקניות. הוא נכנס מצד אחד עם עגלה ריקה ורוצה לצאת עם עגלה מלאה - כך, אדם נכנס ליו"כ ורוצה לצאת מהיום הקדוש עם קנין כלשהו. איך באמת ידע האדם מה יצא לו מיום כיפור?

אם באמת אדם חי חיים לא ברורים, וביו"כ הוא מבקש דברים לא ברורים, הרי שבסוף היום לא ברור לו מה יצא.

על האדם להכיר לפני יו"כ באמת מה הם רצונותיו. לא לשקר אף אחד, אלא בינו לבין קונו לדעת את האמת, ולנסות להעמיק בדעתו את הניתוק מתענוגות החומר. כמובן שהשתדלותו לא תספיק והוא זקוק שהשי"ת יעזור לו. לכן במשך יום שלם הוא צועק ומתחנן לפני הבורא יתברך שיטהר את לבו.

אמנם, ישנו שלב קודם. בכדי שהלב יוכל להיות טהור צריך קודם להוציא משם את הרע.

הלוחות השניות ניתנו ביו"כ מחמת הטהרה שישנה ביום זה. אם לא היתה טהרה אי אפשר היה לקבל את הלוחות.

הדבר הראשון שאדם צריך לבקש ביו"כ [וכנראה גם הדבר האחרון] הוא, שהקב"ה יטהר לו את הלב, כלומר את התענוגות השליליות או האסורות לגמרי שהיו בלבו, שהשי"ת יוציאן מתוכו. לאחר מכן "וזרקתי עליכם מים טהורים", יערה עליו הקב"ה רוח טהרה ממרומים, שהתענוג יבוא מן החיים האמיתיים הפנימיים.

כמובן שזו כבר מדרגה, אבל להתחיל לעלות בסולם, שלב אחרי שלב.

רצון אמיתי לחיות חיים רוחניים

איך באמת מתנתק האדם מן הרע? הרי האדם יכול לרצות להתנתק, הוא יודע ומכיר את הרע, ואעפ"כ הוא ככלב שב על קיאו. מה העצה בזה?

היה מעשה אצל הבבא סאלי שאחד הרבנים בא לבקר אצלו, וידוע שהבבא סאלי היה נוהג לערוך סעודות לכבוד אנשים, ואותו תלמיד חכם אמר בענווה ובהצטנעות שיש לו קבלה לא לאכול מחוץ לבית. הוא לא רצה לאכול אצל הבבא סאלי.

הבבא סאלי אמר לו, שבבית שלו ישנה שמירה מן השמים שלא ייכנסו מאכלות אסורות. אין חשש.

איך הוא זכה לשמירה הזו?

ודאי, היה צדיק, היה קדוש, אלו הגדרות כלליות, אבל כתוב בספה"ק איך אפשר לזכות לזה. אם אדם מחליט בלבו החלטה אמיתית שאם ח"ו נכנס אוכל לא כשר לפיו הוא מעדיף למות במקום להיכשל - תהיה לו שמירה.

זו היתה העצה של הבבא סאלי. הוא לא שם שומרים בפתח. היתה זו שמירה פנימית. כשאדם מוכן למסור נפשו על התורה הקדושה ועל קיומה, הוא מקדש עצמו מעט, כלומר את כל מה שיש לו, שאלו החיים עצמם - ואז מקדשים אותו מלמעלה הרבה, הוא מקבל שמירה מיוחדת.

נלמד רק את הנקודה. אם אדם באמת רוצה להתנתק מן העולם, אין דרך אחרת אלא כמו שאומרים חז"ל: "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל" (ילקו"ש רמז תשסב).

השאלה היא האם באמת הוא מוכן למות למען התורה או לא! אם אליהו הנביא היה מתגלה אליו ומציע לו 'עסקה': למות הרגע ולזכות לכל התורה כולה, מה היה אומר? אם לא ירצה - הרי שחיינו יותר חשובים לו מהתורה. אם ירצה - התורה חשובה לו יותר מהחיים כי היא עצם החיים.

כאשר האדם מגיע להכרה שאם אין לו חיים רוחניים למה לו חיים - הרי שנכנס לעולם הטהרה הפנימית. אבל אם הוא אומר: תנו לי חיים, תנו לי זמן, אני אנסה להתמודד, אנסה למצוא עצות ורעיונות לזכות ביום הדין - אין עצות ואין רעיונות!

המבחן אחד והוא מאוד ברור: האם האדם מוכן למסור את חיי החומר למען חיי הרוח, או שהוא רוצה לחיות בבחינת "מזה ומזה אל תנח ידך", להנות מכל העולמות...

חיים אנו כיום בעולם שהטשטוש בו רב. פעם היה ברור שיש עולם של תורה ויש עולם של רחוב. הגשמיות היתה גשמיות והרוחניות רוחניות. רק צדיקים שהיתה להם נפש של מלכים היו חיים בעושר. אבל לא מצד העושר הגשמי אלא כמו רבי, שמהם אי אפשר ללמוד למעשה.

היום, כשנכנסים לבית של אדם, לא יודעים אם הוא אברך או בעל-הבית, גביר או אביון. הכל נראה בערך אותו דבר... התורה אינה תורה בדיוק, היא מעורבת עם דברים נוספים.

אם אדם רוצה לזכות לחיות בשנה הבאה חיים אמיתיים - עליו להגיע לכלל החלטה בנפש שבאמת הוא רוצה להיות בן תורה, הוא באמת מוכן לחיות חיים רוחניים.

ודאי שהוא צריך לאכול, צריך לשנות וצריך ללבוש בגדים. אבל מה הרצון שלו? מצדו שמישהו ידאג לפרנסתו ולפרנסת ביתו והוא יוכל רק לשבת ולעסוק בתורה בהרחבת הדעת. זוהי שאיפתו הפנימית. אם מישהו יציע לו: אני אדאג לכל הגשמיות ואתה תחיה רק ברוחניות, אתה מוכן? אם כן - מצוין, אם לא - הרי שהוא לא מוכן להתנתק מהגשמיות.

מאוד קל לומר זאת בפה, אבל זו צריכה להיות קבלה פנימית בנפש. ההכנה בעצם ליום כיפור היא לחיות עם נשמה בלי גוף. אך הרי חיים אנו עם גוף?! הכוונה **להסכים** לחיות כאלה חיים.

ודאי שזו עבודה, וודאי שאי אפשר להגיע לכך בשלימות, אבל זו צריכה להיות השאיפה. עלינו לקרב את הדברים ללבנו, שנבין מהי מטרת החיים, שנבין שהטהרה נובעת מההתנתקות מהתענוג החיצוני, ובמקום שלא נכנס תענוג חיצוני יכול להיכנס תענוג פנימי.

יתן השי"ת ונזכה כולנו לגמר חתימה טובה, שלבנו ישתוקק אך ורק לקוב"ה, לתורתו ולעבודתו.

- [\[הדור שלנו\]](#) 1]
- [\[נוספים ליום כיפור\]](#) 2]

Featured Image Text:

עיקר התשובה

Show featured image:

0

Source: <http://bilvavi.net/shiur-עיקר-התשובה-יום-כיפור>

Links

[1] <http://bilvavi.net/dor.shelanu>

[2] <http://bilvavi.net/addyom>